

Naboskab

Skrevet omkring 1975 af Søren Peter Sørensen, født 1919, søn af Gine og Ingeman Sørensen

Et godt naboskab er noget meget væsentligt i det daglige liv ude på landet. Ja, endda af uvurderlig betydning, kan man med god samvittighed godt sige. Et sådant naboforhold bliver lige som med i enhver barndomsskildring. Vel mest fordi at så mange ting og hændelser er tilknyttet dem, som man omgikkes, voksede op sammen med, legede og delte ondt og godt med i datidens hverdag.

Søren Peter og hans familie boede til at begynde med i huset til venstre, mens Johanne og Thomas Madsen boede i gården til højre. Børnene i forgrunden er fra begge hjem

Som min drengetids nærmeste nabo havde vi Johanne og Thomas Madsen på Bækgården med deres seks nogenlunde jævnaldrende børn. Senere kom som en efterfølger Jonna. Dette naboforhold tog sin begyndelse omkring 1920-21 da mine forældre boede i gårdens aftægtshus, et gammelt stråtekt hus, som lå på toften på hjørnet af nuværende Til Kirken og Nihøjevej.

Igennem mange år, ja næsten livet ud, bestod der her et enestående naboforhold mellem

det lille hjemms beboere ved Sortebakken og Bækgårdens indvånere.

Denne skildring er kun en lille brik i barndommens puslespil, som skulle danne en stump mønster i billedet af 1920'ernes Øster Hornum. Selvom beretningen nok kan synes ligegyldig og uden nogen betydning, så synes jeg alligevel, at den bør medtages for helhedens skyld.

Min mor er nu den eneste tilbage af den ældre generation og besøges jævnligt af Thomas Madsens børn, når deres vej falder forbi. Over en kaffetår går snakken og tankerne uvilkårligt tilbage til de "gamle dage", hvor de særeste hændelser og oplevelser for en kort stund genopfriskes. Om det nu kan skyldes en tilfældighed eller ej, så er det en kendsgerning, at naboforholdet fortsatte deroppe på den gamle kirkegård, om end i ændret skikkelse som genbofællesskab, skråt overfor.

Foruden alt det andet var Thomas Madsen også leder af mange gymnastikhold. Her ses han under fanen i 1935

Thomas Madsen var foruden gårdmand og landmand også sognefoged, sparekassemand, afholdssagens forkæmper med mere. Som sognefoged blandt disse tre hverv var han den, som vi to knægte havde en ret betydelig respekt for. Dette kom sig af, at sognefogeder på landet besad en vis politimyndighed, som i høj grad udnyttedes af forældre i

Johanne og Thomas Madsen i deres velpudsede jumbe

og børnepsykologer var endnu ikke trængt helt her ud til lyngkanten, så derfor måtte man betjene sig af de for hånden værende trusselsemner. Thomas Madsen har næppe selv været klar over, at han også brugtes som et opdragende moment i vor daglige tilværelse. I så fald ville han, som den fredelige mand han var, utvivlsomt have protesteret mod misbrug af sin myndighed. Sikkert var det, at det var et effektivt middel til imødegåelse af enhver form for genstridighed.

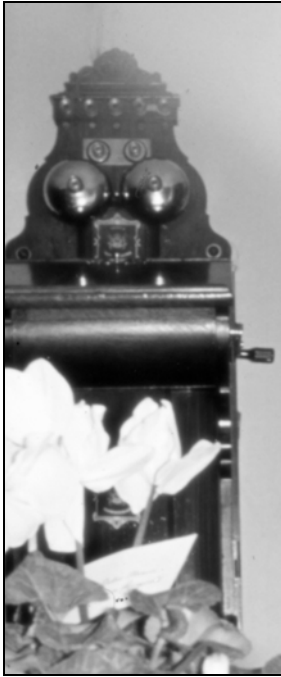
Billedet, der er taget af malermester Hovgaard, forestiller efter al sandsynlighed hvordan der så ud inde i Thomas Madsens udbygninger efter branden

godt. I folkestuen var der et langt bord med fast egetræsmalet bæk rundt om med siddeplads til mange mennesker. Lige ved døren ud til køkkenet stod en af de gamle bilæggerovne med plade ragende ud fra fyrdøren. Den var af støbejern med indstøbte billeder og gesvejsninger, og var vel sagtens stuens oprindelige varmekilde fra gårdens opførelse i sin tid. Over bænkens panelvæg hang et stort billede af Thomas i garderuniform samt et par billeder til, som jeg ikke kan huske, hvad var. I stuen var der en hjørnedør, som førte ind til den såkaldte ”pæne stue”.

trusselsøjemed under den daglige opdragelse i hjemmet. Forstået på den måde, at hvis en af os havde bedrevet noget galt, det hændte jo ret ofte endda, blev vi truet med sognefogedens politimyndighed: ”Hvis Thomas skønner det nødvendigt i det givne tilfælde, sender han bud til Nibe Politi, som derefter afhenter jer og sætter jer fast, indtil I kommer på bedre tanker”. En sådan trussel var et ganske udmærket middel til at få os til at falde til føje, og brugtes derfor i tide og utide. Datidens pædagoger

Thomas Madsens gård var inden branden 1932-33 en gammel gård med stråtag på alle længer samt stuehus. Ved branden brændte stuehuset tilfældigvis ikke, men alt det andet nedbrændte til grunden. Stuehuset beholdt sit stråtag i adskillige år efter branden og bevarede dermed sit oprindelige udseende.

Hvor længe gården har været i slægtens eje, og hvornår den opførtes i sin daværende skikkelse, ved jeg ikke. Men alle dørene i stuehuset var så lave, at Thomas, som den høje mand han var, måtte bukke sig for at komme igennem, husker jeg ganske

Telefon med håndsving

Ved siden af denne dør hang der på væggen en telefon af den rigtige gammeldags eftertragtede type med håndsving og det hele. For øvrigt var det den eneste telefon, som den gang fandtes i dette nabolag, og som følge heraf brugtes ret flittigt.

Ude midt på den stenpikkede gårdsplads stod en mægtig stor vandpumpe af træ, af en type som nu vist kun findes på Frilandsmuseet, og som bestod af en udhulet træstamme med tilsvarende trætud. Fra denne løb vandet ud i et aflangt trug af træ, som høvederne drak af om sommeren, når de om aftenen blev trukket hjem i koppel og skulle på stald for at malkes. Om vinteren blev vandet båret fra trugene ind i båsene til kreaturer og heste.

På det gamle billede af os børn fra cirka 1921-22 ses i baggrunden gården med vindmotoren, som nogle få år efter afløstes af elkraften. Det gamle stråttækte hus på billedet, hvor mine forældre boede, var et såkaldt aftægts- eller stuehus fra gårdens oprindelse, hvilket var ret almindeligt, når et generationsskifte fandt sted. I samme hus boede også min bedstefar Søren "Amerika" indtil dennes død omkring 1920.

Thomas Madsens mor, som vi i daglig tale kaldte "Bejste", boede for sig selv i en stue i gårdens stuehus. "Bejstes stov", som den hed. Om hende og hvordan hun så ud husker jeg endnu en del, selv om det er mange år siden. For det meste sad "Bejste" og strikkede hoser af sort garn til de mange børn og for den sags skyld voksne med. Jeg kan huske, at den dag da "Bejste" døde, var jeg tilfældigvis i gårdens kostald, eller "nøsset" som det også kaldtes, hvor Thomas var i gang med fodring af dyrene. Pludselig stod Johanne i døren, kaldte på Thomas og bad ham gå ind i "Bejstes stov" og tage afsked med sin mor, for nu var der ikke langt igen. Den dag da "Bejste" skulle begraves, blev kisten båret ud på gårdspladsen og stillet på et par bukke. Her var hele familien forsamlet til den sidste afsked med "Bejste", inden hun blev båret den korte vej op til kirkegården.

Gravhunden Lars

En lille hændelse kan være en medvirkende grund til at netop dette står ganske klart i min erindring. Derhjemme havde vi den gang to gravhunde "Lars" og "Perris". Den sidstnævnte var imidlertid lusket bag efter os drenge ned til gården og midt under højtideligheden troede hun ved siden af kisten som om den hørte med til de nærmeste. Til sidst var den henne og snuse til kisten på en pinlig måde, men dog som om at den også ville give "Bejste" et sidste farvel. Min mor og vi andre stod og tænkte ved os selv: "Bare den forbistrede hund snart kunne skrubbe væk, inden den vakte for megen opmærksomhed". Således kan en lille harmløs hændelse i forbindelse med noget større medvirke til at hele hændelsesforløbet ligesom bider sig fast i ens erindring.

I den gamle gårds lade har vi som drenge tumlet os i leg, og på et halmdækket logulv trænet og øvet os i de gymnastiske færdigheder. Her lærte vi os at stå på hovedet, slå kraftspring, klatre i reb, som var bundet fast til en bjælke og mange andre af gymnastikkens finesser. Når vinterens drengehold, som blev ledet af bager Andersen, startede om efteråret i "Salen", så var vi nogenlunde velforberejdede. Understreges må det naturligvis, at det kun var om vinteren, at

der var tid til den slags narrestreger. Om sommeren havde vi egentlig nok at gøre, idet den opsparede energi anvendtes på en mere fornuftig måde som daglig medhjælp i tilværelsen for at skaffe brød på bordet.

Dilettant i Øster Hornum først i 1930'erne. Der blev opført Morten Korchs "Det gamle guld". Thomas Madsen ses forrest med piben. Johanne ses i bageste række i midten, mens bager Andersen ses yderst til venstre

En anden form for byens kulturliv, som foregik i "Salen" var den årlige dilettantforestilling, og her kan med rette siges, at Johanne var på hjemmebane. Mange af disse komedier har hun deltaget i og altid "taget kegler" for at holde os til fagsproget.

Også som viseforfatterinde til adskillige sølv- og guld- bryllupssange har hun lagt navn til. Johanne havde sine meninger om ting og mennesker og forstod at fremføre dem. Dog på en sådan måde, at hun ikke gik nogen for nær.

Tiden den gang har vel også været medvirkende årsag til, at dette særdeles gode naboskab varede næsten livet ud. Her tænkes i særlig grad på tidernes ugunst og trange kår. For at forstå dette, kan det siges mere enkelt: Vi var alle i samme båd. Få havde for meget, og mange for lidt.

Niels Chr. Nielsen har på dette maleri efter hukommelsen givet sit bud på, hvordan Øster Hornum så ud i 1920'erne